

Mihail UDROIU

FIȘE DE PROCEDURĂ PENALĂ

Ediția a II-a

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
UDROIU, MIHAIL

Fișe de procedură penală / Mihail Udroi. –

Ed. a 2-a, rev. - București : Universul Juridic, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-151-5

343(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0733.674.222**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Abrevieri

alin.	= alineat (ul)
art.	= articol (ul)
B.C.	= Revista „Buletinul Casației”
B.C.A.	= Revista „Buletinul Curților de Apel”
BJ	= Buletinul Jurisprudenței
C.A.	= Curtea de Apel
C.civ.	= Codul civil
C.D.	= Culegere de decizii
C.proc.civ.	= Codul de procedură civilă
C.pen.	= Codul penal
C.proc.pen.	= Codul de procedură penală
C.S.J.	= Curtea Supremă de Justiție
dec. pen	= decizie penală
Dreptul	= Revista „Dreptul”
Ed.	= Editura
I.C.C.J.	= Înalta Curte de Casație și Justiție
ÎUP	= soluție dispusă de procuror de încetare a urmăririi penale
lit.	= litera
M. Of.	= Monitorul Oficial al României
NCC	= Noul Cod civil (Legea nr. 287/2009)
nr.	= număr(ul)
NUP	= soluție dispusă de procuror de neîncepere a urmăririi penale
O.U.G.	= Ordonanța de urgență a Guvernului
p.	= pagina
pct.	= punct(ul)
P.R.	= Revista „Pandectele Române”
RIL	= recurs în interesul legii
R.D.P.	= Revista de Drept Penal
R.R.D.	= Revista română de drept
s.	= secția

s. pen.	= secția penală
sent.pen.	= sentința penală
s.n.	= sublinierea noastră
SUP	= soluție dispusă de procuror de scoatere de sub urmărire penală
S.U.	= Secțiile Unite ale I.C.C.J.
ș.a.	= și altele/alții
Trib.	= Tribunalul
T.M.B.	= Tribunalul municipiului București
T.S.	= Tribunalul Suprem
urm.	= următoarele
vol.	= volum(ul)

FIȘA nr. 1.

LOGICA ȘI PRINCIPIILE PROCESULUI PENAL

I. PARTEA TEORETICĂ

Proces penal		Procedură penală
✓ are trei faze →	1. urmărirea penală: are ca moment de debut rezoluția/ ordonanța de începere a urmăririi penale și ca moment final trimiterea sau netrimiteră în judecată;	✓ Proces penal + acte premergătoare + proceduri în faza de executare (de exemplu: contestația la executare, întreruperea executării pedepsei etc.) + proceduri în cadrul căilor extraordinare de atac; ✓ Actele premergătoare și executarea hotărârilor judecătorești sunt proceduri penale ce nu intră în procesul penal.
	2. judecata începe la momentul sesizării instanței și are ca moment final pronunțarea hotărârii definitive;	
	3. punerea în executare a hotărârilor: începe cu primele acte de punere în executare a hotărârii judecătorești definitive și se finalizează cu sesizarea organului judiciar de executare.	
✓ ordinea activităților judiciare procesuale în cadrul fazelor procesului penal este prestabilită de lege;		

✓ nu este necesar ca procesul penal să treacă prin toate cele trei faze procesuale; ✓ fiecare fază a procesului penal are una sau mai multe etape procesuale, după cum urmează: <i>urmărirea</i> (cercetarea penală și rezolvarea cauzei de către procuror); <i>judecata</i> (în primă instanță, în apel, sau în recurs), <i>executarea</i> (punerea în executare a hotărârii penale, modificări ce ar putea interveni în cursul executării).	

❗ **OBSERVAȚII:** 1. în cadrul procesului penal organele judiciare își desfășoară activitatea în vederea descoperirii infracțiunilor, identificării participanților la acestea și tragerea acestora la răspundere penală; 2. sunt organe judiciare: a) organele de cercetare penală; b) procurorul; c) judecătorul; d) instanțele judecătorești; 3. pe lângă organele judiciare, sunt angrenate în activitatea judiciară: părțile procesuale (inculpat, partea vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente), precum și alți participanți (învinuit, apărători, martori, experți etc.).

✓ Principiile procesului penal se află într-o legătură indisolubilă unele cu altele. Principiul legalității constituie un principiu cadru din care decurg celelalte principii. Aflarea adevărului se află de asemenea în legătură cu toate celelalte principii.

PRINCIPII PREVĂZUTE EXPLICIT DE CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ (REGULI DE BAZĂ)

1. PRINCIPIUL LEGALITĂȚII [art. 2 alin. (1) C.proc.pen.]

- ✓ legiuitorul trebuie să prevadă normele procedurale în mod explicit în vederea satisfacerii exigenței de previzibilitate;
- ✓ desfășurarea întregului proces penal și a procedurilor penale trebuie realizată cu respectarea legii (*nullum iudicium sine lege, nemo iudex sine lege*);

- ✓ se aplică atât în cursul urmăririi penale și al judecății, cât și după rămânerea definitivă a hotărârii;
- ✓ asigurarea respectării principiului legalității este realizată prin instituirea unor sancțiuni procesuale (nulitatea, excluderea probelor nelegal sau neloial administrate etc.), dar și prin prevederea unor obligații procedurale pozitive în sarcina procurorului sau a instanței de judecată (supravegherea urmăririi penale de procuror, verificarea legalității actului de sesizare de instanța de judecată, verificarea legalității sentinței penale în căile de atac etc.).

2. PRINCIPIUL OFICIALITĂȚII [art. 2 alin. (2) C.proc.pen.]

- ✓ în procesul penal nu se aplică principiul disponibilității ca în procesele civile;
- ✓ actele necesare desfășurării procesului penal se îndeplinesc din oficiu:
 - 1. procesul penal începe, de regulă, din oficiu;
 - 2. după începerea urmăririi penale aceasta se efectuează din oficiu;
 - 3. în principiu, părțile nu pot opri desfășurarea procesului penal;
 - 4. trimiterea în judecată se dispune din oficiu;
 - 5. instanța judecă procesele penale din oficiu, iar hotărârile acestea sunt puse în executare din oficiu.

❗ OBSERVAȚII: procesul penal se stinge fie prin constatarea unei cauze care împiedică exercitarea acțiunii penale, fie prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive.

EXCEPȚII (CAZURI DE DISPONIBILITATE)

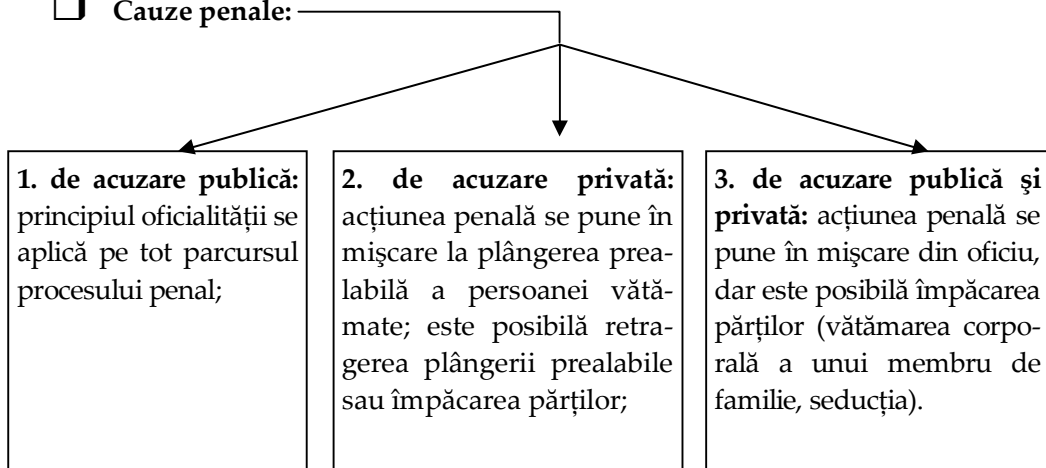
→ 1. când pentru punerea în mișcare a acțiunii penale este necesară plângerea prealabilă;

- ✓ este posibilă retragerea plângerii prealabile;
- ✓ legiuitorul a prevăzut posibilitatea punerii în mișcare a acțiunii penale și din oficiu la infracțiunile pentru care legea prevede cerința plângerii prealabile în cazul în care persoana vătămată este un membru de familie [lovirea sau alte violențe prevăzută de art. 180 alin. (1^a), respectiv (2^a) C.pen., ori vătămarea corporală prevăzută art. 181 alin. (1^a) C.pen.] sau în cazul în care persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă; în aceste cauze este posibilă totuși împăcarea părților dacă legea o prevede expres;
- ✓ în caz de retragere a plângerii prealabile, învinuitul/inculpatul poate să ceară continuarea procesului penal.

❗ **OBSERVAȚII:** solicitarea învinuitului/inculpatului de continuare a procesului penal în caz de retragere a plângerii prealabile nu atrage aplicarea din nou a regulilor oficialității, întrucât, în ipoteza în care se constată că fapta de care acesta este acuzat este infracțiune, nu se va putea dispune trimiterea în judecată sau condamnare, ci numai încetarea urmăririi/procesului penal ca efect al cauzei de disponibilitate.

→ 2. când legea prevede împăcarea părților;

→ 3. când pentru punerea în mișcare a acțiunii penale este necesară o încuviințare sau autorizare prealabilă (imunitatea diplomatică, imunitatea parlamentară, imunitatea prezidențială, imunitatea membrilor guvernului, inamovibilitatea judecătorilor, autorizarea prealabilă a Procurorului General la aplicarea legii penale în temeiul principiului realității, dorința exprimată de guvernul străin, sesizarea organelor competente ale căilor ferate, sesizarea comandantului militar).

Cauze penale:

3. PRINCIPIUL AFLĂRII ADEVĂRULUI (art. 3 C.proc.pen.)

- ✓ în procesul penal trebuie să se asigure aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei (*modus operandi*, locul și data săvârșirii faptei, participanți etc.), precum și cu privire la persoana făptuitorului (antecedente, recidivă, sănătate mintală etc.);
- ✓ situația de fapt se stabilește în procesul penal pe baza probelor legal și loial administrate; părțile pot propune probe și cere administrarea lor în tot cursul procesului penal (art. 67 C.proc.pen.); la cererea organului de urmărire penală sau a instanței, orice persoană care cunoaște vreo probă sau deține vreun mijloc de probă este obligată să le aducă la cunoștință sau să le înfățișeze [art. 65 alin. (2) C.proc.pen.];
- ✓ organul de urmărire penală este obligat să strângă probele necesare pentru aflarea adevărului și pentru lămurirea cauzei sub toate aspectele (art. 202 C.proc.pen.); procurorul procedează la rezolvarea cauzei penale când constată că au fost respectate dispozițiile legale care garantează aflarea adevărului și că urmărirea penală este completă, existând probele necesare și legal administrate (art. 262 C.proc.pen.);
- ✓ instanța își exercită atribuțiile în mod activ, în vederea aflării adevărului și al realizării rolului activ al judecății (art. 287 C.proc.pen.).

Limite

1. existența unei cauze de disponibilitate (un impediment la punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale);

2. imposibilitatea folosirii în procesul penal a probelor nelegal sau neloial administrate dacă se aduce atingere astfel dreptului la un proces echitabil;

3. neagravarea situației în propriul apel/recurs (*non reformatio in peius*) prevăzută de art. 372 C.proc.pen. și art. 385⁸ C.proc.pen.

4. PRINCIPIUL ROLULUI ACTIV (art. 4 C.proc.pen.)

- ✓ organele de urmărire penală și instanța de judecată au dreptul și obligația de a interveni activ în desfășurarea procesului penal, în vederea soluționării legale și temeinice a cauzei penale;
- ✓ organul de urmărire penală este obligat să aibă rol activ și să strângă probele necesare pentru aflarea adevărului și pentru lămurirea cauzei sub toate aspectele; de asemenea, are obligația să explice învinuitului sau inculpatului, precum și celorlalte părți drepturile lor procesuale (art. 202 C.proc.pen.);
- ✓ președintele completului are obligația de a explica persoanei vătămate că se poate constitui parte civilă sau că poate participa în proces ca parte vătămată (art. 320 C.proc.pen.).

5. GARANTAREA LIBERTĂȚII PERSOANEI (art. 5 C.proc.pen.)

- ✓ în cursul procesului penal nicio persoană nu poate fi reținută, arestată sau privată în alt mod de libertate și nici supusă vreunei forme de restrângere a libertății decât în cazurile și condițiile strict și limitativ prevăzute de lege;
- ✓ măsurile privative sau restrictive de libertate sunt dispuse numai de magistrați, cu excepția reținerii, care poate fi dispusă și de organele de cercetare penală;